ECLI:LV:AT:2022:0927.15830011914.8.L
Lieta Nr. 15830011914, SKK-362/2022
Krimināllietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2022.gada 27.septembrī

Tiesa šādā sastāvā: senatores Irīna Jansone, Sandra Kaija, Inguna Radzeviča

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /pers. A/ aizstāves Ilonas Kaļinovskas kasācijas sūdzību par Latgales apgabaltiesas 2021.gada 20.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rēzeknes tiesas 2021.gada 5.maija spriedumu
/pers. A/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 7 mēnešiem, atņemot tiesības nodarboties ar visu veidu komercdarbību uz 2 gadiem.

[2] Ar pirmās instances tiesas spriedumu /pers. A/ atzīts par vainīgu un sodīts par izvairīšanos no nodokļu nomaksas, nodarot zaudējumus valstij lielā apmērā.

[3] Ar Latgales apgabaltiesas 2021.gada 20.decembra spriedumu, iztiesājot krimināllietu apelācijas kārtībā sakarā ar apsūdzētā /pers. A/ aizstāves I. Kaļinovskas apelācijas sūdzību, Rēzeknes tiesas 2021.gada 5.maija spriedums atcelts daļā par apsūdzētajam /pers. A/ noteikto sodu.
/pers. A/ par Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu sodīts ar brīvības atņemšanu uz 7 mēnešiem, atņemot tiesības nodarboties ar visu veidu komercdarbību uz 2 gadiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 55.pantu /pers. A/ noteiktais nosacīti ar pārbaudes laiku uz 1 gadu.

[4] Par Latgales apgabaltiesas 2021.gada 20.decembra spriedumu apsūdzētā /pers. A/ aizstāve I. Kaļinovska iesniedza kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu pilnībā un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.
Kasācijas sūdzībā izteikto lūgumu pamato šādi argumenti.
[4.1] Apelācijas instances tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 511.panta otro daļu, jo pierādīšanas gaitā nav izslēgusi saprātīgas šaubas par apsūdzētā /pers. A/ vainīgumu viņam inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā. Aizstāve uzskata, ka /pers. A/ darbībās nav saskatāmas Krimināllikuma 218.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes.
[4.2] Apelācijas instances tiesa nav izvērtējusi apelācijas sūdzībā norādīto argumentu, ka pirmās instances tiesa nav vērtējusi aizstāvības iesniegtos pierādījumus, kuri tieši attiecināmi uz SIA /Nosaukums A/ un SIA /Nosaukums B/ darījumu un apliecina, ka šis darījums bija reāls.
Atzīstot SIA /Nosaukums A/ 2013.gada aprīlī, maijā un jūnijā sniegtās konsultācijas, kas 2013.gada 12.jūnija rēķinā norādītas ar mērķi izmantot tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu, par neatbilstošām normatīvajiem aktiem, apelācijas instances tiesa nav izvērtējusi liecinieces /pers. B/ liecības pirmās instances tiesā par to, ka tieši SIA /Nosaukums B/ bija juridisko pakalpojumu sniedzējs. Arī liecinieks /pers. C/ apstiprināja juridisko pakalpojumu sniegšanas faktu tieši saistībā ar SIA /Nosaukums A/ dalību Lauku atbalsta dienesta projektā. Apelācijas instances tiesa nav ņēmusi vērā faktu, ka lieciniekam /pers. C/ bija /pers. D/ pilnvara rīkoties SIA /Nosaukums B/ vārdā. Aizstāves ieskatā lietā tika noskaidroti SIA /Nosaukums A/ darījuma ar SIA /Nosaukums B/ apstākļi un tika konstatēta tā loma SIA /Nosaukums A/ saimnieciskās darbības nodrošināšanā.
Apelācijas instances tiesa, secinot, ka nav nekāda pamata atkārtoti izvērtēt pierādījumus, ignorējusi faktu, ka pirmās instances tiesas spriedumā netika sniegts visu lietā esošo pierādījumu vērtējums.
[4.3] Apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 19. un 20.panta pārkāpumu, jo /pers. A/ celtā apsūdzība nav skaidra. Apsūdzībā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts nesniedz skaidru priekšstatu par inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas apstākļiem un uzskatāms par tādu, kas ierobežo /pers. A/ tiesības uz aizstāvību. /pers. A/ celtajā apsūdzībā norādīts, ka viņš pārkāpis 1995.gada 9.marta likuma „Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 9.a apakšpunktu un 10.panta pirmās daļas 1.punktu, lai gan 1995.gada 9.marta likums „Par pievienotās vērtības likumu" zaudējis spēku ar 2012.gada 29.novembra Pievienotās vērtības nodokļa likumu, kas stājās spēkā 2013.gada 1.martā.
[4.4] Kasācijas sūdzībā aizstāve norāda uz apsūdzētā /pers. A/ tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpumu, pamatojot ar to, ka kriminālprocess tika uzsākts 2014.gada 6.augustā, lēmums par /pers. A/ saukšanu pie kriminālatbildības pieņemts 2018.gada 20.jūlijā un krimināllieta pirmās instances tiesā saņemta 2018.gada 24.jūlijā, izskatāmā lieta nav nedz apjomīga, nedz juridiski sarežģīta un to varēja pabeigt saprātīgā termiņā, taču pirmās instances tiesa pabeidza lietas iztiesāšanu 2021.gada 5.maijā, pasludinot saīsināto spriedumu, savukārt pilns spriedums, neievērojot Kriminālprocesa likuma 530.panta ceturto daļu, tika sagatavots 2021.gada 15.jūlijā.

Motīvu daļa

[5] Senāts atzīst, ka Latgales apgabaltiesas 2021.gada 20.decembra spriedums ir atceļams pilnībā un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[6] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 511.panta otro daļu spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam. Spriedums ir tiesisks un pamatots, ja tas atbilst Kriminālprocesa likuma 512.panta prasībām, tostarp šā panta pirmajai daļai, kas noteic, ka, taisot spriedumu, tiesa pamatojas uz materiālo un procesuālo tiesību normām.

Minētās prasības attiecas arī uz apelācijas instances tiesas nolēmumiem.

Lietu pēc būtības izskata pirmās instances tiesa, un gadījumā, kad iesniegts apelācijas protests, apelācijas sūdzība – arī apelācijas instances tiesa. Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 569.panta pirmajai un trešajai daļai kasācijas instances tiesa lietu pēc būtības neizskata, pierādījumus lietā no jauna neizvērtē, taču tās kompetencē ietilpst izvērtēt, vai ir ievērotas Kriminālprocesa likumā izvirzītās prasības pierādījumu vērtēšanā, vai pareizi piemērots Krimināllikums.

[6.1] Jautājums par pierādīšanu un pierādījumu izvērtēšanu ir reglamentēts Kriminālprocesa likuma 9.nodaļā, savukārt Kriminālprocesa likuma 128., 129., 130. pantā ir reglamentēts jautājums par pierādījumu ticamību, attiecināmību un pieļaujamību.

Tiesai pierādījumi jāvērtē atbilstoši Kriminālprocesa likuma 9.nodaļā noteiktajam.

Kriminālprocesa likuma 127.panta pirmā daļa noteic, ka pierādījumi kriminālprocesā ir jebkuras likumā paredzētajā kārtībā iegūtas un noteiktajā formā nostiprinātas ziņas par faktiem, kuras kriminālprocesā iesaistītās personas savas kompetences ietvaros izmanto pierādīšanas priekšmetā ietilpstošo apstākļu esamības vai neesamības pamatošanai.

Kriminālprocesa likuma 128.panta otrā daļa noteic, ka to, cik ticamas ir pierādīšanā izmantojamās ziņas par faktiem, izvērtē, aplūkojot visus kriminālprocesa laikā iegūtos faktus vai ziņas par faktiem kopumā un savstarpējā sakarībā.

[6.2] Apelācijas instances tiesas nolēmuma saturs noteikts Kriminālprocesa likuma 564.pantā. No šā panta ceturtās daļas izriet, ka apelācijas instances tiesas nolēmuma motīvu daļā norādāms apelācijas instances tiesas atzinums par apelācijas sūdzības vai protesta pamatotību, apstākļi, ko noskaidrojusi apelācijas instances tiesa, pierādījumi, kas apstiprina apelācijas instances tiesas atzinumu, motīvi, kāpēc apelācijas instances tiesa noraida kādus pierādījumus, un likumi, pēc kuriem tā vadās.

Lietas izskatīšana apelācijas instances tiesā ir lietas otrreizēja izskatīšana pēc būtības un tā ir papildu garantija tiesas nolēmuma tiesiskumam un pamatotībai. Apelācijas instances tiesai apelācijas sūdzībās vai protestā norādītie juridiski nozīmīgie apstākļi, proti, noziedzīgā nodarījuma sastāva esamība vai neesamība apsūdzētā rīcībā, ņemot vērā lietas faktiskos apstākļus, judikatūru un apsūdzības formulējumu, kā arī citi apstākļi krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam, jāizvērtē un atzinums jāpamato ar likumu, pārbaudītajiem, novērtētajiem pierādījumiem (*Augstākās tiesas 2017.gada 10.oktobra lēmums lietā Nr. SKK-533/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1010.15830406610.1.L)*).

[6.3] Senāts atzīst, ka, apelācijas instances tiesa, izskatot krimināllietu, minētās procesuālo tiesību normas nav ievērojusi. Tiesa nav izvērtējusi visus apsūdzētā aizstāves apelācijas sūdzības argumentus un nav sniegusi juridiskus atzinumus par visiem apstākļiem, kuriem ir nozīme lietas taisnīgā izlemšanā, savukārt tiesas izdarītajiem atzinumiem nav sniegts likumam atbilstošs pamatojums.

Apelācijas instances tiesa, spriedumā norādot, ka tā pievienojas pirmās instances tiesas paustajiem argumentiem par to, ka lietā iegūtie pierādījumi apstiprina apsūdzētā vainīgumu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, nav motivējusi, kāpēc tā noraida aizstāves apelācijas sūdzībā norādītos argumentus par liecinieces /pers. B/ liecību neizvērtēšanu pirmās instances tiesā.

Senāts konstatē, ka pirmās instances tiesa spriedumā ir atreferējusi liecinieces /pers. B/ liecības, taču tās nav vērtējusi. Senāts norāda, ka pierādījumu izklāsts nav uzskatāms par pierādījumu izvērtējumu. Līdzīgu atziņu Augstākā tiesa ir paudusi 2017.gada 10.augusta lēmumā lietā SKK-282/2017 (11354011409). Savukārt apelācijas instances tiesa, pievienojoties pirmās instances tiesas secinājumiem, nav analizējusi liecinieces /pers. B/ liecības, tādējādi neizvērtējot visus pierādījumus lietā to kopumā un savstarpējā sakarībā.

[6.4] Senāts jau iepriekš ir paudis atziņu, ka Kriminālprocesa likuma 511.panta otrajā daļā ietvertā prasība par sprieduma pamatotību ir saistīta ar sprieduma satura pareizību pēc būtības un attiecas uz tiesas atzinumiem, motīviem un nolēmumiem spriedumā. Sprieduma pamatotība nozīmē, ka lieta pareizi izspriesta pēc būtības un reizē ar to spriedumā izteiktie tiesas atzinumi un nolēmumi ir pietiekami motivēti, atbilst lietas faktiskajiem apstākļiem, aptver visus lietā izspriežamos jautājumus un ir pamatoti ar pārbaudītiem un spriedumā novērtētiem attiecināmiem, pieļaujamiem un ticamiem pierādījumiem. Turklāt tiesai ne tikai jāatreferē lietā iegūto pierādījumu būtība, bet jāmin konkrētas ziņas par faktiem, kas iegūtas no lietā nopratināto personu liecībām un citiem pierādījumiem, norādot, ko tieši ar šīm ziņām par faktiem tiesa atzīst par pierādītu. Ja starp pierādījumiem ir pretrunas, tiesai spriedumā jāanalizē šo pretrunu iemesli un jānorāda, kādus pierādījumus tā atzinusi par pierādītiem un kādu iemeslu dēļ (*Augstākās tiesas 2021.gada 26.februāra lēmums lietā Nr. SKK-4/2021 (ECLI:LV:AT:2021:0226.15830014213.11.L)*).

Senāts konstatē, ka apelācijas instance tiesa šādu apstākļu izvērtējumu nav veikusi, tādēļ apelācijas instances tiesas spriedumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu.

[7] Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa ir pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 127.panta pirmās daļas, 128.panta otrās daļas, 511.panta otrās daļas, 564.panta ceturtās daļas pārkāpumus, kas atzīstami par Kriminālprocesa likuma būtiskiem pārkāpumiem šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē, tādēļ nolēmums atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[8] Senāts konstatē ka apelācijas instances tiesa nav pieļāvusi kasācijas sūdzībā norādītos Kriminālprocesa likuma 19. un 20.panta pārkāpumus, atzīstot, ka /pers. A/ celtajā apsūdzībā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts sniedz skaidru priekšstatu par izdarītā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas apstākļiem un neierobežo /pers. A/ tiesības uz aizstāvību. Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka, pirmās instances tiesa pierādītā noziedzīgā nodarījuma aprakstā norādījusi spēkā esošu tiesību normu – Pievienotās vērtības nodokļa likuma 92.panta pirmās daļas 1.punktu, kura satura ziņā neatšķiras no apsūdzībā norādītās. Tiesa secinājusi, ka minētais nepasliktina apsūdzētā stāvokli lietā un nepārkāpj viņa tiesības uz aizstāvību.

Senāts norāda, ka šāda tiesas rīcība atbilst Kriminālprocesa likuma 455.panta trešās daļas nosacījumiem.

[9] Ievērojot to, ka apelācijas instances tiesas spriedums tiek atcelts pilnībā un lieta apelācijas kārtībā jāiztiesā no jauna atbilstoši Kriminālprocesa likuma 53.nodaļas prasībām, apsūdzētā /pers. A/ aizstāves kasācijas sūdzības argumenti par apsūdzētā /pers. A/ tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpumu un Kriminālprocesa likuma 530.panta ceturtās daļas pārkāpumu attiecībā uz pilna sprieduma sagatavošanas datumu netiek izvērtēti.

[10] Apsūdzētajam /pers. A/ drošības līdzeklis nav piemērots.

Senāts atzīst, ka drošības līdzekļa piemērošanai /pers. A/ šajā kriminālprocesa stadijā nav tiesiska pamata.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587.pantu, tiesa

nolēma:

atcelt Latgales apgabaltiesas 2021.gada 20.decembra spriedumu pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Latgales apgabaltiesā. Lēmums nav pārsūdzams.

I. Jansone S. Kaija I. Radzeviča